

άρθρα

Του **Αργύριου Αργυριάδη**
Δικηγόρου

Πολιτεία και βιομηχανία. Δρόμοι παράλληλοι;

Η έλλειψη στήριξης της επιχειρηματικότητας στη χώρα μας αποτελεί κοινό τόπο. Όχι μόνο σήμερα αλλά εδώ και δεκαετίες. Στον γενετικό κώδικα τούτου του κράτους το γονίδιο της επιχειρηματικότητας είναι πλήρως μεταλλαγμένο. Το επιχειρείν θέλει να έχει καλές σχέσεις με το εκάστοτε γκουβέρνο είτε γιατί ζει από αυτό (κρατικοί προμηθευτές, δημόσιες συμβάσεις) είτε γιατί δεν θέλει να διαλυθεί από ανεργμάτιστες κρατικές επιλογές. Ειδικά, ο δευτερογενής τομέας ανήκει, συνήθως, στη δεύτερη κατηγορία.

Γιατί άραγε ασχολούμαστε στη σημερινή μας παρέμβαση με τη βιομηχανία; Μήπως είναι μία συζήτηση παρωχημένη; Τα τελευταία 30 χρόνια κυριάρχησαν οι δοκσιόσοφοι δημοσιολογούντες. Νέοκοποι πολιτικοί, αναλυτές και δημοσιογράφοι θεωρούσαν... πασέ οποιαδήποτε συζήτηση για τη βιομηχανία. Πράγματι, πριν τρεις δεκαετίες το επιχείρημα ότι στις σύγχρονες μεταβιομηχανικές κοινωνίες δεν μπορούμε να μιλάμε για τον δευτερογενή τομέα, αλλά πρέπει να επενδύσουμε στη γνώση και στην καινοτομία, ακουγόταν ρεαλιστικό και ελπιδοφόρο, συνάμα. Ρεαλιστικό, διότι η επαγρύπνηση της πληροφορικής συγκλόνιζε τους πάντες και ελπιδοφόρο γιατί η Ελλάδα ήταν μία ημιβιομηχανική χώρα. Το αποτύπωμα ήταν σχετικά μικρό και οι εθνικοί «πρωταγωνιστές» λίγοι. Πόσο λάθος αποδείχθηκε αυτή η θεώρηση στην πράξη.

Για ποιον λόγο ήταν ολέθριο σφάλμα; Πρώτα-πρώτα, διότι δεν είχαμε κανένα εχέγγυο ότι μπορούσαμε να πρωταγωνιστήσουμε στον τομέα της πληροφορικής. Μία μικρή χώρα, με ελάχιστους διαθέσιμους πόρους για την έρευνα και την καινοτομία ήταν ευχολόγιο να πρωταγωνιστήσει, όχι ρεαλιστικός στόχος. Δεύτερον, διότι βιομηχανία και καινοτομία πηγαίνουν μαζί. Δεν είναι αντίθετες έννοιες. Κάθε αλλαγή, κάθε καινοτομία μπορούσε να βρει άμεση εφαρμογή στον βιομηχανικό τομέα. Τρίτον, διότι η Ελλάδα είχε βιομηχανία, έστω και μικρή. Ζητούμενο ήταν να διατηρούσε τον συγκεκριμένο τομέα και να τον επαύξανε. Τέταρτον, γιατί δεν υπάρχει σύγχρονο κράτος μονοδιάστατο. Αντιθέτως, τα ισχυρά και ευημερούντα κράτη παρουσιάζουν ανάπτυξη (ισόρροπη ή μη) όχι μόνον στον δευτερογενή τομέα αλλά και στον πρωτογενή (αγροτική και κτηνοτροφική παραγωγή), όπως και στον τριτογενή (υπηρεσίες). Αξίζει να υπογραμμιστεί ότι μία αύξηση του μεριδίου της ελληνικής βιομηχανίας στο σύνολο της απασχόλησης κατά 10% οδηγεί σε αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας κατά 2,4%. Όμως, η συνεισφορά της βιομηχανίας στο ΑΕΠ της χώρας βρίσκεται μόλις στο 9,5%, τη στιγμή που ο ευρωπαϊκός μέσος όρος είναι στο 15%.

Για ποιο λόγο «θυμηθήκαμε» στη σημερινή μας παρέμβαση τα ανωτέρω; Διότι οι τελευταίες εξελίξεις θέτουν σε άμεσο κίνδυνο και ό,τι έχει απομείνει στον συγκεκριμένο τομέα. Η ευρωπαϊκή βιομηχανία και δη οι ενεργοβόρες βιομηχανίες πλήττονται σφοδρά από το ενεργειακό κόστος. Ιδίως από την αρχή του τρέχοντος έτους παρατηρείται ουσιαστική υποχώρηση έναντι του παγκόσμιου ανταγωνισμού, ενώ η επιβολή δασμών και ο εμπορικός πόλεμος ΗΠΑ-Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πλήξει βάρυνση τον συγκεκριμένο τομέα.

Σημειωτέον ότι η ελληνική βιομηχανία σήμερα έχει κόστος ηλεκτρικής ενέργειας 70% ακριβότερο από την Ιταλία και 175% ακριβότερο από τη Γαλλία. Στη γειτονική Ιταλία -που δεν έχει πυρηνική ενέργεια σε αντίθεση με τους Γάλλους- η πράσινη ενέργεια προσαρμόζεται στους κανόνες της αγοράς. Πιο συγκεκριμένα, οι ενεργοβόρες βιομηχανίες, συγκέντρωσαν συλλογικά την κατανάλωσή τους, υπογράφοντας σύμβαση CfD (contract for difference) με την κρατική εταιρεία GSE (αντίστοιχη του ελληνικού ΔΑΠΕΕΠ) που είναι ο διαχειριστής των ΑΠΕ στη γειτονική χώρα με σταθερή τιμή ανά μεγαβάτώρα για το 25% της κατανάλωσης για τρία έτη έναντι επιτοκίου ισόποσης ποσότητας σε ίδια τιμή από ΑΠΕ εντός εικοσαετίας. Ο ρόλος των ιταλικών δημόσιων φορέων στη συγκεκριμένη πρωτοβουλία υπήρξε καθοριστικός. Στη χώρα μας αναλαμβάνουν οι αρμόδιοι κρατικοί φορείς αντίστοιχες πρωτοβουλίες;

Οι λογαριασμοί ενέργειας ως εργαλείο δημοκρατίας

Του **Μιχάλη Γουδή**
Διευθυντή του Ιδρύματος
Χάινριχ Μπελ, Γραφείο
Θεσσαλονίκης- Ελλάδα

Ανακούφιση προκαλεί η αίσθηση ότι η άνοιξη μοιάζει να έχει μπει για τα καλά, περιορίζοντας τις ενεργειακές ανάγκες σιγά-σιγά. Και αυτό γιατί η Ελλάδα εξακολουθεί, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσιεύει η Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων, Ενέργειας & Υδάτων, να έχει μία από τις υψηλότερες μέσες ημερήσιες τιμές (€/MWh) της χονδρεμπορικής Αγοράς Επόμενης Ημέρας. Γιατί συμβαίνει αυτό, είναι μία μεγάλη συζήτηση που αφορά στρατηγικές πολιτικές επιλογές. Ας σταθούμε σήμερα στο κομμάτι των λογαριασμών, την πιο άμεση και χειροπιαστή επαφή των πολιτών με την αγορά ενέργειας.

Πόλλή συζήτηση έγινε και κυρίως πολλές απορίες γεννήθηκαν με τα διάφορα τιμολόγια που είναι διαθέσιμα τον τελευταίο χρόνο. Τα διαφορετικά χρώματα, οι ποικίλοι όροι που τα συνοδεύουν και κυρίως η προϋπόθεση για κάθε καταναλωτή να παρακολουθεί τακτικά την εξέλιξη των τιμών, ώστε να πάρει ενημερωμένες αποφάσεις, για να επωφεληθεί από τον ανταγωνισμό, δεν ενισχύουν στην πράξη τη διαφάνεια και καταλήγουν να δυσχεραίνουν αυτό που θα αποκαλούσαμε ενεργειακό εγγραμματισμό.

Αυτό που εξακολουθεί να μην έχει αλλάξει είναι ο ίδιος ο λογαριασμός, το βασικό εργαλείο που έχουν στα χέρια τους οι ίδιοι οι καταναλωτές, για να προσαρμόσουν τη συμπεριφορά τους και να ρυθμίσουν τη σχέση τους με ένα τόσο κομμικό αγαθό, ένα κοινό (commons), που όμως τυγχάνει πολιτικής διαχείρισης εμπορεύματος τόσο διεθνώς όσο και στη χώρα μας, βεβαίως.

Το Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ σε συνεργασία με την Ένωση Καταναλωτών ΕΚΠΟΙΩ και το INZEB παρουσίασαν ήδη εδώ και περισσότερο από έναν χρόνο μία δέσμη προτάσεων επανασχεδιασμού των λογαριασμών ρεύματος με στόχο να γίνουν όσο το δυνατόν «καθαροί» από την πληθώρα των άσχετων χρεώσεων που τους επιβαρύνουν και να ενισχυθούν με πληροφορίες που μπορούν να εξοπλίσουν τους καταναλωτές με απαραίτητα δεδομένα. Μάλιστα, σε σχετική πανευρωπαϊκή σύγκριση που διενεργήθηκε από τους ίδιους φορείς, διαπιστώθηκε πως στη συντριπτική πλειοψηφία των κρατών-μελών της ΕΕ οι λογαριασμοί ενέργειας δεν χρησιμοποιούνται ως όχημα για την είσπραξη Δημοτικών Τελών, Τελών για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση κ.ά. Τι χαρακτηριστικά έχει ένας «καθαρός» λογαριασμός ενέργειας; Είναι α) απλός, β) κατανοητός, γ) φιλικός, δηλαδή ευανάγνωστος και σαφής, δ) περιεκτικός, δηλαδή περιέχει όλες τις πληροφορίες που χρειάζεται ο καταναλωτής, ε) διαφανής ως προς τις χρεώσεις, ενισχύοντας τη λογοδοσία των προμηθευτών. Οι καλοσχεδιασμένοι, διαφανείς και κατανοητοί λογαριασμοί ενέργειας αποτελούν βασικό εργαλείο για την πληροφόρηση των καταναλωτών στην ενεργειακή μετάβαση, όπως ορίζει και η Οδηγία (ΕΕ) 2019/944 για την ηλεκτρική ενέργεια που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με τον Ν. 4986/2022.

Το πεδίο της ενέργειας αγγίζει τις βασικές πτυχές της ζωής μας, επηρεάζοντας το κόστος στέγασης, μετακίνησης, τις τιμές των αγαθών, ενώ η επιλογή του ενεργειακού μείγματος καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το πλανητικό μας αποτύπωμα. Σε αυτό το κάδρο οι καταναλωτές-πολίτες αφήνονται παρατηρητές και με ένα αίσθημα αβοήθητου. Οι λογαριασμοί μπορούν και πρέπει να είναι εργαλείο ενδυνάμωσής τους, ανοίγοντας τον δρόμο προς την ενεργειακή δημοκρατία, η εμβάθυνση της οποίας μπορεί να προχωρήσει μέσω της αυτοπαραγωγής. Αλλά αυτή είναι συζήτηση για ένα άλλο σημείωμα...

Κάπου έχει και ο Τραμπ τα δίκια του

Του **Σάκη Μουτζή**

Δέχεται ομοβροντίες η πολιτική Τραμπ στα διεθνή ζητήματα, κυρίως από ευρωπαίους σχολιαστές, ως ένα βαθμό αιτιολογημένες. Όμως, κάπου ο αμερικανός Πρόεδρος έχει και αυτός τα δικά του δίκια. Πού βρίσκονται αυτά; Στις αμυντικές δαπάνες των κρατών-μελών του ΝΑΤΟ. Είναι γεγονός ότι οι ΗΠΑ ουσιαστικά συντηρούν τις νατοϊκές δυνάμεις, καταβάλλοντας περί το 70% του προϋπολογισμού τους. Αυτό το είχαν επισημάνει και άλλοι Πρόεδροι των ΗΠΑ, αλλά δεν επέμεναν. Τότε το χρέος της υπερδύναμης βρισκόταν υπό τον απόλυτο έλεγχο της κυβέρνησης και της FED. Σήμερα που αυτό έχει ξεφύγει, ανασύρονται αυτές οι αιτιάσεις από το συρτάρι και με δεδομένο το άγαρμπο στυλ του Τραμπ, τίθενται στο τραπέζι με τρόπο επιτακτικό και εκβιαστικό.

Υποστηρίζουν οι άνθρωποι του Προέδρου: δεν μπορεί ο αμερικανός φορολογούμενος, επί σχεδόν ογδόντα χρόνια, να πληρώνει για την ασφάλεια των ευρωπαίων πολιτών και αυτοί -επειδή οι δαπάνες για την άμυνά τους είναι πολύ μικρές- να έχουν υψηλές κοινωνικές παροχές, πανάκριβα συστήματα υγείας και κοστοβόρες περιβαλλοντικές ευαισθησίες, καταστάσεις πρωτόγνωρες για τον μέσο αμερικανό πολίτη. Βάλτε βαθιά το χέρι στην τσέπη και φροντίστε για την άμυνά σας, για την ασφάλειά σας.

Νομίζω πως κάπου έχουν δίκιο ο Τραμπ, οι σύμβουλοί του και οι πρώην Πρόεδροι των ΗΠΑ που και αυτοί

επείσμαναν αυτήν την ανισορροπία εντός του ΝΑΤΟ. Το ερώτημα είναι ποιες θα είναι οι επιπτώσεις, αν τα ευρωπαϊκά κράτη αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες και τις φτάσουν στο απαιτούμενο ποσοστό του 3% του ΑΕΠ; Πρώτα-πρώτα πού θα βρεθούν αυτά τα κονδύλια; Προφανώς θα περικοπούν οι κοινωνικές παροχές και αν αυτό δεν αρκεί, θα τυπωθεί ζεστό χρήμα, με ό,τι αυτό σημαίνει για τον πληθωρισμό. Άλλες λύσεις δεν υπάρχουν. Το πρόβλημα είναι πολιτικό, οι αποφάσεις που θα ληφθούν από τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις θα είναι πολιτικές και οι συνέπειες αυτών των αποφάσεων θα είναι και αυτές πολιτικές.

Οι προβλεπόμενες από την Κομισιόν αμυντικές δαπάνες αγγίζουν τα 800 δισεκατομμύρια. Άλλα τόσα ζητά και η έκθεση Ντράγκι για επενδύσεις, ώστε η οικονομία της ΕΕ να καταστεί ανταγωνιστική. Ας κάνει την πρόσθεση των δύο κονδυλίων ο αναγνώστης και ας αναρωτηθεί πώς θα εξευρεθεί αυτό το 1 τρις 600 δισεκατομμύρια ευρώ. Δεν γνωρίζω αν τελικά οι ευρωπαίοι πολίτες έχουμε αντιληφθεί ότι μία περίοδος βαίνει προς τη λήξη της και έρχεται μία άλλη, της οποίας τα χαρακτηριστικά, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά, μας είναι εντελώς άγνωστα. Διότι, κακά τα ψέματα, μπροστά σε τέτοια θηριώδη ποσά τίποτα από τη σημερινή κατάσταση δεν θα μένει ως έχει.

Η πατρίδα μας, λόγω του εξ ανατολών κινδύνου έχει, μετά την Πολωνία, τις υψηλότερες αμυντικές δαπάνες στην ΕΕ. Συνεπώς, εκ πρώτης όψεως, δεν θα πρέπει να την απασχολούν οι απειλές του Τραμπ. Ενδεχομένως, μάλιστα, αν τελικά οι αμυντικές δαπάνες δεν θα συνυπολογίζονται στο έλλειμμα, να βγει και κερδισμένη. Να μπορεί να απελευθερώσει πόρους που θα στραφούν προς άλλες κατευθύνσεις. Επιπλέον, λόγω αυτών των ήδη αυξημένων αμυντικών δαπανών, θα βγει από το στόχαστρο του Τραμπ και του αντιπροέδρου του.

Πάντα σε ένα κακό σενάριο για πολλούς, μπορεί να κρύβεται και ένα καλό για λίγους.